

שפת אמת

המבואר

פר' נצבים

מבואר על ידי
הרה"צ רבי פישל זינגרמאן זצ"ל

התוכן

- תרל"א: אופן ההשתוקקות לתורה הוא שיסכים בדעתו לעלות אחריה לשמים עמ' ג
- לכל הברואים יש טבע עצמי לעשות רצון השי"ת עמ' ה
- תרל"ב: להתקשר להקב"ה בכללות ובפרטות עמ' ח
- לדעת כי ההסתר הינו רק הסתר וה' בקרבו עמ' י
- תרל"ג: טעם זמני תפילה כדי לקבל את החיות האלוקית בסדר ובמאור פנים עמ' יב
- כח התשובה עמ' יד

להשיג מדי שבוע לתרומות, הערות והארות

ארץ הקודש: 03-7200159

ארה"ב: 718-9260874

9260874@GMAIL.COM

לשמיעת השיעורים בטלפון:

0732951385

בארה"ב (קול הלשון): 7183952440/3/1/2/9

יסוד החסידות

אופן ההשתוקקות לתורה הוא שיסכים בדעתו לעלות אחריה לשמים

רש"י ז"ל על מי יעלה לנו כו'. אליו היא קרוב באמת ע"כ. והכל אחר היגיעה מתקרב עד שקרוב אליו שנראה שלא הי' רחוק מעולם ממנו. ובלי יגיעה נדמה שרחוק:

אא"ז הגיד ע"פ לא בשמים היא לאמר כו'. כי למי שרוצה בכל לבו להתדבק בתורה שאף אם היה בשמים היה מחפש אחריהכמ"ש

אא"ז החידושי הרי"ם **הגיד על פסוק** (ל, י"ב) "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא לא בשמים היא לאמור מי יעלה השמימה ויקחה לנו, וישמיענו אותה ונעשה", כי למי שרוצה בכל לבו להתדבק בתורה, ומה המודד והסימן לכך שהוא באמת רוצה בכל לבו, שאף אם היה בשמים היה מחפש אחריה, כמו שכתב רש"י ז"ל על מי יעלה לנו וכו' "שאלו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה", רואים אנו מכך שאם היתה התורה בשמים היה היהודי צריך לעלות בשמים וללמדה.

ובאמת יש להבין מה הכוונה בכך, וכי אפשר לעלות בשמים וללמדה? אלא הכוונה שיהודי כזה שמשתוקק כ"כ לתורה עד שמחליט בעצמו שאם היתה בשמים היה רוצה לעלות אחריה וללמדה, וזאת מכיון שידוע הוא ש"כי הם חיינו ואורך ימינו", וכמ"ש "לאהבה את ה' כי הוא חי", והוא יודע ש"אורייתא וישראל וקוב"ה כולו חד", וא"כ אין שייך לחיות בלי התורה"ק, ממילא גם אופן עשייתו את התורה ומצוות הוא באופן אחר.

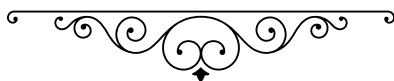
וכדאי' בתנא דבי אליהו, שאליו הנביא מצא אדם אחד שהיה מלעיג עליו בדברים, שאל אותו אליהו הנביא קרית? לא. שנית לא? בני, מה דברים אתה משיב לאבינו שבשמים? אמר לו דברים יש לי שאני משיב לאבינו שבשמים, וכי חכמה בינה ודעת היו נותנים לי שאקרא ואשנה. אמר לו בני מה אומנתך, אמר לו שהוא צייד ועושה רשתות כו' וצד דגים, אמר לו בני אם לכך נתנו לך חכמה ובינה התורה שכתוב עליה "כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיו ובלבבך לעשותה", לזה אין לך חכמה? מיד התחיל לבכות ושב בתשובה. ומקשה הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק, מה תשובה השיב לו אליהו הנביא והלא באמת לא יכול היה ללמוד, ומה ראייה הביא לו מחכמה מועטה שנצרכת לתפוס דגים לתורה שהיא ארוכה מני ים ורחבה מארץ מידה, ומתרץ הרה"ק מקאצק, שבאמת לא היה לו חכמה ללמוד, ועל זה אמר לו אליהו הנביא, שמאותו טעם שהוא יכול לצוד דגים, מפני שידוע הוא שאינו יכול לחיות בלא זה ולכן המציא כל מיני המצאות לזה למעלה משכלו, כי אע"פ שאין לו שכל, הרצון לחיות ולשרוד גרם לו שיהיה לו חכמה ובינה לעשות רשתות לצוד דגים, ואם היה יודע שבלי התורה"ק אינו חי כי חיינו אינם חיים בוודאי היה מבין גם את התורה"ק. וכן אומר לנו החידושי הרי"ם כאן, כי מי שרוצה בכל לבו להתדבק בתורה באופן זה שאף אם היה בשמים היה מחפש אחריה אליו היא קרוב באמת ולגביו היא באמת לא בשמים, כי הוא ימצא אותו "בפיו ובלבבך לעשותה", הוא ימצא את התורה בפנימיות חייו, עד כאן.

והכל אחר היגיעה מתקרב עד שקרוב אליו, שנראה שלא היה רחוק מעולם ממנו, ובלי יגיעה נדמה שרחוק, כלל גדול הוא אומר בעבודת השם ובעבודת לימוד התורה"ק, שאדם שמוכן לעמוד בתורה"ק מתברר לו שבאמת מעולם לא היתה רחוקה ממנו, אלא תמיד אחר היגיעה הוא מוצא שתמיד טמונה בעצמו ובפנימיותו.

אחר היגיעה
מתברר לו
שהתורה קרובה
אליו בפיו
ובלבבו

וכידוע מהמעשה מאיזיק יענקלע'ס מקראקא שהיה עני, וחלם חלום שיש אוצר גדול תחת הגשר במקום ששם נלחמו פולין ורוסיה, והלך לשם במסירות נפש, ואע"פ שסיכן בזה את חייו ממש, ידע שבלאו הכי חיים אינם חיים בהיותו עני מרוד כ"כ, ועלול למות כל יום מרעב, והלך לשם ובמסי"נ החל לחפור, עד שמיד תפסוהו חיילי הצבא ורצו להרגו, ביני לביני אומר אחד מחיילי הצבא לחבריו, משוגע גדול כ"כ הוא האדם הזה, שכשחולם שיש כאן אוצר בא הוא עד כאן לחפור, והלא אני חלמתי גם אני חלום שיש אוצר תחת ביתו של איזיק יענקלע'ס מקראקא, ומה בחלומות הבל אלו, ובסופו של דבר שחררוהו משם, והלך לביתו ומצא את האוצר. ואמרו צדיקים שבאמת כן הוא בכל יהודי, שכשהוא עמל מוצא הוא את האוצר בו ובעצמו, ואינו צריך להרחיק, ואם עמל ומחפש אחר האוצר הגנוז לו אז מתגלה לו למפרע שלכתחילה האוצר היה אצלו, אבל אם אינו עמל לחפש אז כלשון השפ"א "נדמה" לו שהאוצר "רחוק" ממנו.

והרה"ק מפיסאצנא אמר פעם, "רבש"ע דו ביסט נאנט, מיר זענען וייט", (רבונו של עולם, אתה קרוב ורק אנו רחוקים), ודבריו עולים בקנה אחת עם דברי השפ"א כאן, מה הטעם שהקב"ה נראה לו מפני שאינו עמל, כי אם היה עמל - "יגעתי ומצאתי תאמין" כי כאשר מתקרב להקב"ה על ידי היגיעה [שמזכך את עצמו], אז מתברר לו שבאמת השי"ת הוא קרוב ותמיד היה קרוב אליו.

נצבים תרל"א

לכל הברואים יש טבע עצמי לעשות רצון השי"ת

הוא מהשי"י ורק שהוא נקי ולא נמשך אחר היצר הרע ממילא נתעורר הפנימיות שנתן השי"י באדם לטוב כנ"ל. וא"כ הכל רק חסד השי"י:

וזה התירוץ האמיתי על קושית הרמב"ם איך שייך מצוות עשה ואהבת וכדומה דברים התלוין בלב. אך כי נטבע האהבה להשי"ת בלב כל איש ישראל. אך ורק צריך האדם שלא להתדבק בתאוות למשוך אהבה לרע שעי"ז נסתר נקודה האמיתית. ובשמרו את עצמו יתמשך ממילא אחר השי"י בכל לבו ונפשו כנ"ל:

העדותי בכם כו' פירש"י ז"ל כלום

שינו שמים וארץ מידתם כו'. ולכאורה מאי ראי' מהם שאין להם בחירה. אך על כל פנים מובן כי מדרך הטבע להיות נמשך כל דבר אחר השם יתברך וציויו. אם כן וודאי לא נגרע האדם מזה רק שניתן לו בחירה יצר טוב ויצה"ר. ואם לא יגבור הרע על הטוב ממילא מצד עצמו ימשך אחר הטוב ככל הנבראים. ומזה מובן ולך ה' החסד כו' תשלם לאיש כמעשהו. וקשה מה החסד כדכתיב בגמ'. אך גם מי שעושה טוב

העידותי בכם כו' את השמים ואת הארץ (החיים והמוות נתתי לפניך ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך), (דברים ל יט), **פירש"י** אמר להם הקב"ה לישראל הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם, [שמא] **כלום** שינו שמים וארץ מידתם שמא לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם, כענין שנאמר "זרח השמים ובא השמש", הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם שמא שינתה מידתה, שמא זרעתם אותה ולא צמחה? או שמא זרעתם חיטים וצמחה שעורים? ומה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד, אם זוכים אין מקבלים שכר ואם חוטאים אינם מקבלים פורענות לא שינו את מידתם, אתם שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות על אחת כמה וכמה כו'. עכלה"ק.

אם לא יגבר
באדם כח הרע
ממילא ימשך
אחר הטוב

ולכאורה מאי ראי' מהם שאין להם בחירה. אך על כל פנים מובן, כי מדרך הטבע להיות נמשך כל דבר אחר השם יתברך וציויו¹, **אם כן וודאי לא נגרע האדם מהטבע הזה להמשך אחרי השי"ת, רק שניתן לו בחירה יצר טוב ויצר הרע, ואם לא יגבר הרע על הטוב ממילא מצד עצמו ימשך אחר הטוב ככל הנבראים.** מה שאמר שהשמים והארץ אין להם שכר ופורענות, אין הכוונה דבר חיצוני של שכר ועונש, אלא הכוונה היא לשכר ועונש אמיתיים, דהיינו שאין להם נתינת כח לעשות נחת רוח לבורא ית"ש, כשהם עושים רצון בוראם, ואין יכולים לגרום נחת רוח באי עשייתם רצונו ית"ש, ואע"פ כן הן עושים רצון בוראם מטבעם שכל נברא יש בו רצון לעשות רצון קונו, על אחת כמה וכמה בני ישראל שניתן להם כח הבחירה שהוא כח נורא, כידוע שכח הבחירה שייך בעצם לבורא ית"ש, שהרי בחירה הוא רק בשני דברים שווים שנראים לעין כשווים, שעל כן לפעמים נתנו כח ליצר הרע לדמות את הרע להטוב, ואע"פ כן היהודי בוחר בטוב, וזה הוא כח השי"ת שכח הבחירה הוא שלו, לבחור בכל דבר טוב בגלל עצמותו כי הוא רואה את הפנימיות. ועל כן כשהשם יתברך נתן ליהודי בחירה, הרי זו נתינת כח להשתמש בכח השי"ת ולבחור דווקא בחלק הטוב, ואם הרע רק לא יתגבר מיד יגלה חלק הטוב וממילא ימשך אחר הטוב ככל הנבראים.

[1] כי גם השמש והירח וכל הגלגלים יש להם דעה כדאי' בפ"ג מהלכות דעות ה"ט.

וידוע שהרמב"ם (בפירוש המשניות למכות פ"ג ספ"ז) כותב שאם לא היה אדם עושה שום עבירה, במצוה אחת יכול היה לזכות לכל חיי העולם הבא והעוה"ז, וביאור הדברים הוא כי הרי בטבעו יהודי נמשך לרע"ע רק שהרע מונע ממנו ומסתיר, ולכן אם לא יעשה רע כלל, אז במצוה אחת יתחבר להשי"ת ויתגלה בו כח המצוה הקדושה שהיא מלשון צוואת וחיבור להשי"ת, כי המונע היחיד הוא הרע ובהעדרו מתגלה ה'עצם' של יהודי.

ומזה מוכן "ולך ה' החסד כו' תשלם לאיש כמעשהו". וקשה מה החסד אם הוא רק כמעשהו, בדכתיב בגמרא (ר"ה י"ז):. אך גם מי שעושה טוב הוא מהשם יתברך, ורק מי שהוא נקי ולא נמשך אחר היצר הרע ממילא נתעורר הפנימיות שנתן השם יתברך באדם לטוב כנ"ל, כלומר בוודאי לעולם השי"ת, וא"ת והא אנו רואים שיהודי צריך לעמול הרבה כדי להגיע לרצון השי"ת, מתרץ שהגיעה הזו היא רק לגלות את הטבע של יהודי החקוק בו מבריאנו שהרע מקלקל אותו, ולכן אם רק אין עושה רע מיד נמשך הוא אחר הטוב, ואם כן הכל רק חסד השי"ת. שעכ"ז נחשב לו כאילו הוא בעצמו עשה.

כל העבודה היא רק לגלות הפנימיות של יהודי שהוא מהשי"ת

וזה התירוץ האמיתי על קושית הרמב"ם (מו"נ ח"ג כ"ח) איך שייך מצוות עשה ואהבת וכדומה דברים התלויין בלב, וכן יראה ואמונה התלויים בלב. והקושיא היא איך יכול לומר לו לאהוב, והרי אם אוהב הוא מעצמו אוהב הוא, ואם לאו לא יועיל ציווי על זה, ואדרבה כשגורם להכריח משהו לאהבו הרי זה יכול לגרום ח"ו ההפך, אך כי נטבע האהבה להשי"ת "אהבה טבעיות" כל' הרמב"ם בלב כל איש ישראל, אך ורק צריך האדם שלא להתדבק בתאוות למשוך אהבה לרע שעל ידי זה נסתר נקודה האמיתית, מידת אהבה ה'היולית' שיש ליהודי היא האהבה זכה שנמשכה מהשי"ת בכבודו ובעצמו, וכמו שמדייקים הספה"ק למה קוראים אנו את האהבה הזו שבני ישראל אוהבים להקב"ה "אהבת השם", והלא לכאורה אהבת השם משמעותה אהבה שהשם יתברך אוהב את בני ישראל, ולא אהבת בני ישראל להשם. והת' הוא דמכין שאהבה זו ששוכנת בלבו של בן ישראל היא נמשכת ממידת אהבה שלמעלה, ואם אינו מקלקל אהבה זו ממילא היא מתגלית, על כן יש לקרוא אותה בשמה - "אהבת השם".

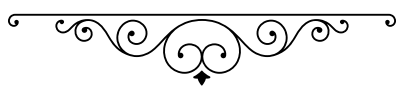
האהבה לה' היא טבעית בלב כל ישראל

ואומר השפת אמת שאם אדם לא ישתמש באהבה זו לדברים רעים וילבישה בלבושים צואים, שהם המסתירים אותו מלדבק בהשי"ת, יהיה נמשך מעצמו באהבה זו לבוראו ויוצרו, כי זו היא נקודת הטבעית של כל יהודי שאהבת ה' שבלבו נתגלית בהעדר קליפה המסתירה אותה. ובשמרו את עצמו יתמשך ממילא אחר השם יתברך בכל לבו ונפשו כנ"ל. מסביר השפת אמת שיהודי צריך רק להשגיח שלא לידבק בתאוות, ואז תתגלה נקודת האמת.

ידוע מה שאמר הבעש"ט הק' על הפסוק "ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא", שאפילו אדם שנמשך אחר האהבה זרה ורעה ח"ו להתחתן עם אחותו, מכל מקום השורש של מעשה זה הוא חסד דאצילות, חסד של השי"ת, ויש לומר בזה ביאור בג' אופנים: (א) אומר לנו הבעל שם טוב, אל תרמה את עצמך (רעד זיך נישט איין) שבגלל שאתה במצב נחות כזה אין המעשים שלך גורמים קלקול למעלה, לא כן הוא, מפני שאתה משתמש ב"חסד הוא" באהבה של השי"ת ואתה מכניס אותה למקום הטינופת, וכלשונו של הבעל התניא הק' (ספכ"ד) "כטומן את ראשו של מלך בבית הכסא רח"ל". (ב) אומר הבעל שם טוב, דע לך שאתה יכול לחזור בתשובה, כי בדרך הטבע כשאדם מתרחק מהשי"ת - "אם תעזבני יום - יומיים אעזבך" (ירושלמי סוף ברכות פ"ט ה"ה, ספרי עקב יא, כב), הוא הכניס את האהבה שלו לשטויות והבלים ולהיפך רצון השי"ת, ואז חושב הוא כיצד אני יכול לחזור להשם יתברך? אומר לו הבעל שם טוב הקדוש - גם בשעת מעשה היה בך את אהבת ה', רק שקלקלת אותה, (האסט דאס פארשמירט),

בשמרו את מידותיו מלהתמשך אחר הרע ממילא ידבק לשרשן שהוא בקדושה

הורד את הלבושים הצואים! הורד את הרע! וממילא יתגלה לך האמת הטוב. ג) בדרך שלישי אפשר לומר, שכידוע בעולם אדם שחולה על איזה דבר, למשל שחולה בעיניו, רפואתו היא שיקשרו את עיניו ולא ישתמש בעין החולה, ובנתיים משתמש רק בעין הבריאה כדי שממילא מצב העין החולה לא יורע, ואחר כך מתחילים אט אט לרפא את העין החולה, וכן היה אפשר לומר שאם אדם חולה במידת האהבה למשל, א"כ תקנתו היא שלא ישתמש בה אפילו לטוב², אומר לנו הבעל שם טוב הק' - לא! ההפך הוא הנכון, כל מה שיכול היה היצר הרע לקחת את מידת האהבה שבנפשו ולנצל אותה לרע, הוא רק בגלל שלא השתמש בה לטוב, היצר הרע יכול רק לתפוס את השיריים של כוחות הנפש שלא הענקת אותם להשי"ת, אבל אם תתן אותה להשי"ת אין לה מאין לינוק³. יעזור השי"ת לנו על דבר כבוד שמו שנזכה לעשות רצונו באמת ובתמים ובלבב שלם, ועל ידי זה נגאל ונתברך מהשי"ת בשנה טובה ומתוקה בביאת משיח צדקנו בב"א.

[2] כמו שמובא בבן פורת יוסף לפ' ויצא אופן ד' (מובא בספר בעש"ט עה"ת משפטים אות י'), מדבר שקר תרחק, שמעתי ממורי מי שרגיל לדבר שקר, אז תשובתו שלא לדבר שקר גם לעשות שלום, כמו לוקחי ריבית, גם מגוי לא יקבל ודפח"ח.

[3] אפשר לומר ע"ד רביעי, שכוונתו לומר שאדרבה על ידי שהתעורר בקרבו אהבה זו יוכל להעלות אותה לקדושה, וכמו שאי' במאור עינים פ' ואתחנן, ומו' בבעל שם טוב עה"ת (פ' תרומה) על הפסוק מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים, שמה שיפה ומה נעים הוא, שבכל התענוגים הוא האהבה העליונה, שעל ידי התעוררות אהבה זו יקל לו לאהוב את הבורא ב"ה, כי בלאו הכי קשה לפתוח זאת המדה להתחיל לאהוב אותו יתברך שמו, ועל ידי זה התענוגים שנתעוררה בו זאת האהבה יקל לו עכ"ל עיי"ש.

אלא שבתניא (פכ"ח) אי' שאם נופלים לו לאדם הרהורי תאוות ושאר מחשבות זרות בשעת העבודה בתורה או בתפלה בכוונה, אל ישית לב אליהן אלא יסיח דעתו מהן כרגע, וגם אל יהי שוטה לעסוק בהעלאת המדות של המחשבה זרה כנודע כי לא נאמרו דברים ההם אלא לצדיקים שאין נופלים להם מחשבות זרות שלהם כי אם משל אחרים. אבל מי שנופל לו משלו מבחינת הרע שבלבו בחלל השמאלי איך יעלה למעלה והוא עצמו מקושר למטה עכ"ל. ושמעתי מאבי המחבר זי"ע, שדווקא בשעת מעשה בעת התעוררות האהבה רעה אינו יכול להעלותה, כיון שהוא עצמו מקושר למטה, אבל לאחר שנפסק מלבו התעוררות האהבה בפועל, שוב מוטל עליו העבודה לעורר עצמו לאהבה עליונה, ומה שאיתא בבעש"ט פ' תרומה להעלות התאוות הרי זה אמור דווקא לתאוות היתר, שבהם יכול לעורר עצמו אפילו בשעת מעשה להקב"ה או הרהורי איסור למי שאין נופלים לו ההרהורים מלבו כי הוא מופרש מהתאוות לגמרי. ויש להמליץ בזה טעם על פי הידוע ומו' בתניא ובשפ"א פ' כי תצא, ש"איסור" נקרא בשם זה על שם שהחיות במאכל או בחפץ הזה אסור בידי הסט"א, ואפשר שלכן בשעת התעוררות אהבת איסור אינו יכול להעלותה לקדושה כי אותה אהבה קשורה בידי הסט"א (וכמבואר בשפ"א שם ובביאורי אבי שם).

נצבים תרל"ב

להתקשר להקב"ה בכללות ובפרטות

יתברך אף שבנגלות האברים מוכרחין לעשות גם עניני עולם הזה, מכל מקום הפנימיות יהיה לשם ה'. ועל ידי זה אינו נפרד גם במעשה גשמי וזה לעשות את כל ד' התורה כו'. להיות כל מעשה רק ללמוד ממנו דרך לעבודת השם יתברך וזה נקרא המשכות התורה במעשים:

תרל"ב [בקיצור ר"ד לא כסדר]
כולכם. כל אחד מכם בכל עצמותו לבד כל הפרטים:

הנסתרות לה'. שלא למשוך חשק ורצון פנימי רק להשם

אתם נצבים היום **כולכם** לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל, וקשה מהו תיבת "כולכם", והלא בלאו הכי פירט אחר כך ואמר זקניכם וכו' כל איש ישראל אלא הביאור בתיבת "כולכם" הוא - **כל אחד מכם בכל עצמותו לבד כל הפרטים**, כלומר יש שני עבודות שיהודי צריך לעבוד בהם את השי"ת, צריך הוא לעבוד את השם בכלל וצריך הוא לעבוד בפרט, והנפקא מינה הוא שבכללות הכוונה למסור עצמו בעול מלכות שמים את כל עצמותו, שיהיה מסור רק לעשות רצון השי"ת, ויש את העבודה בפרט - בכל פרט ובפרט מהמצוות ובכל פרט ופרט של סור מרע ושל עשה טוב, היינו הן שימסור את עצמו בכללות לגמרי להשי"ת והן שימסור את כל אבר ואבר שהם מכוונים כ"א כנגד מצוה אחת, ולמעשה שני עבודות אלו באים משני הארות נפרדות, כמו שכותב הבעל התניא בספריו, שיש את ההארה של "סובב" שנקראת לגבי האדם "אור המקיף", [והיא כח העבודה הכללית] ויש את ההארה של "ממלא" שנקרא לגבי האדם הארה פנימית [והיא כח העבודה הפרטית]. וזה אומר השפ"א שכל יהודי ימסור עצמו בכללות להשי"ת "כולכם" בכללות.

עוד אפשר לומר, שכל כלל ישראל יהיה מסור יחדיו להשי"ת, מלבד ההתקשרות של הפרטים, ובאמת הא בהא תליא, כי בכל אחד יש את עשר כוחות הנפש שהם "ראשיכם שבטיכם" כו' שהן כנגד העשרה ספירות שקימות גם בפרטות בכל יהודי בפרט, ועל כן בכל אחד ואחד עמו שני העבודות האחד שמוסר עצמו בכללות להשי"ת בכל העשר ספירות והשני שמוסר כל פרט ופרט בפרטות, ושניהם נצרכים.

להתקשר הכלל
והפרט

הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת. ומהו נסתרות? מבאר שבכל איש ואיש יש את בחי' הנסתרות ובחי' הנגלות, ובחסידות מבואר שהנסתרות הוא האותיות יו"ד ה"א שהוא חכמה ובינה שבמוח שהוא בעולם, והנגלות הם ההרגשים שבאדם שהן המידות חג"ת נהי"ם וה"א האחרונה שהיא כנגד מלכות, וגם בזה עצמו יש בחינות נסתרות ונגלות, כי הנסתרות הוא כנגד הרגשות הפנימיות והאמיתיות, והנגלות הם הרגשות החיצוניות יותר. **שלא למשוך חשק ורצון פנימי רק להשם יתברך, אף שבנגלות האברים מוכרחין לעשות גם עניני עולם הזה, מכל מקום הפנימית יהיה לשם השם**. כלומר וודאי צריך יהודי לעבוד את השי"ת יומם ולילה, אבל מכל מקום הוא צריך לדאוג גם בלי שום ספק לדאוג גם לעניני הגוף, דהיינו פרנסה וכו' ושיוכל לעבוד את השי"ת מתוך בריאות הגוף ומתוך נחת והרחבה, נמצא שאדם צריך לעשות גם עניני עוה"ז, אמנם כשעושה בענינים אלו צריך שהחשק ורצון פנימי יהיה רק להשי"ת, ומה שנצרך לעשות בעניני עולם הזה יעשהו כמתוך הכרח ואונס.

וכמו שמבאר הבעל התניא עה"פ "יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך", אימתי טוב הוא כשאתה עוסק בענייני עוה"ז? כשהוא בגדר "יגיע כפיך" שהפעולות הינם במעשה בלבד אבל המוח וכח המחשבה אינו עסוק בגשמיות, וידוע המעשה בתלמידו של הבעל התניא, החסיד המפורסם ר' בנימין קלעצקער שהיה עשיר וסוחר גדול, שהיה עסוק פעם בענייני החשבונות של חנותו, וכתב על הנייר בצד אחד את ההכנסות שלו ובצד שני את ההוצאות וכתב מתחתם קו תחתון לכתוב חשבון סך הכל, ובהיותו עסוק תמיד במוחו בדביקות נפלאה בגדלות ה' נתעמק גם אז בענייני גדלות הבורא, וכשנתעורר מדביקותו וראה הקו שבו צריך לכתוב הסך הכל, כתב בו "אין עוד מלבדו", וכן היה בכל הצדיקים שהיו עוסקים בענייני גשמיות ובלבם היו תמיד דבוקים בבוראם. **ועל ידי זה אינו נפרד גם במעשה גשמי.**

תכלית העשיה בעוה"ז יהיה רק ללימוד שלומד מתוכו לעבודה

וזה "לעשות את כל דברי התורה כו", שאפילו בעשייה יהיה ג"כ את הפנימיות והלשם שמים, **להיות כל מעשה רק ללימוד ממנו דרך לעבודת השם יתברך,** כי צריך לדעת שבתוך החיצוניות יש גם פנימיות, וכשצריך לעשות דבר חיצוני צריך ללימוד ממנו כיצד לעבוד את השם יתברך, וכידוע מהרבה צדיקים שבכל דבר שעשו או ראו היו מוציאים ממנו דבר לעבודת השי"ת. ואדרבה אי' מהבעש"ט שהקב"ה מזמן לאדם לראות כל מיני דברים כדי שילמד מהם דרך לעבודת השי"ת, וא"כ ח"ו לעשות עיקר מהחיצוניות.

להמשיך כח התורה במעשה - שני אופנים בלימוד על מנת לעשות

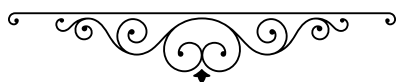
וזה נקרא "המשכות התורה במעשים" כלומר, הנה ידוע מאמרו של הבעש"ט הק' שאומר שבשעה שאדם יושב ולומד תורה ולומד למשל סוגיית המחליף פרה בחמור וודאי שהוא מקיים בזה מצוות לימוד התורה"ק, וא"כ על אחת כמה וכמה כשהוא מחליף פרה בחמור בפועל, וודאי שהוא עושה מצוה בפועל. ויש להבין, הא חז"ל אמרו "כל חפצין לא ישוו בה", אפילו חפצי שמים, ומשמע מזה שהתורה יותר חשובה מהמצוות, ובפרט מצווה שאפשר לעשותה על ידי אחרים, שהרי רק מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים דוחה את מצות לימוד התורה.

בגודל מעלת המשכת כח התורה לידי מעשה ממש

והביאור הוא שענין תורה ומצוות, הם שני דברים נפרדים רק שיש ב' אופנים, האופן האחד כשאדם לומד תורה, ולומד מזה שצריך לעשות מצוה ואז הוא מקיימה, ולפעמים גם מסתכל בשו"ע כדי לדעת איך לעשות את המצווה, שאז המצווה אינה קשורה לתלמוד אלא היא דבר לעצמו, אבל האופן השני הוא כשאדם לומד תורה מלכתחילה על מנת שידע מה שצריך לעשות, ע"ד אמרם "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", והוא לומד תלמוד כזה שמביא בפועל לידי מעשה ובשעה שבא לידו המעשה הוא מכניס את כח התלמוד בתוך כח המעשה, אז נמצא שהוא עושה מהמצוות האלו תורה ממש, הוא ממשיך את כח התורה בכח המעשה, ואז אפילו ההבנה בכח התורה היא ברורה בהרבה יותר כשממשיך אותה במעשה.

עבודה זו גורמת גם לתוספת הבנה בתורה עצמה

ובאופן כזה נמצא שיש לו שני המעלות, כי ענין המצוות שהתורה נתנה לנו שיש בהם חלק בעשייה הוא כדי שכח המעשה יתקדש ויתברר רק להשי"ת, אבל יש מעלה מיוחדת כאשר אדם מקיים את המצווה באופן שאמרו חז"ל "איזהו פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה? הוי אומר בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך", אבל כשאדם מחליף פרה בחמור מפני שהוא רוצה לקיים את אשר למד ולהמשיך את כח התורה אפילו בעשייה, אז בודאי הוא נחת רוח גדול להשי"ת וזו היא השלימות של לימוד התורה. ובזה נבין את דבריו של השפ"א שצריך "להיות כל מעשה רק ללימוד ממנו דרך לעבודת השם יתברך וזה נקראת המשכות תורה במעשים", כי תורה היא מלשון הוראה משום שהיא מלמדת אותנו כיצד להתנהג.

נצבים תרל"ב

לדעת כי ההסתר הינו רק הסתר וה' בקרב

ז"ל שזה שיאמרו על כי אין אלוקי בקרבי נחשב לעון. כי צריך האדם להאמין שה' בקרב ישראל אף שנראה נסתר כו'. וזה נצבים כו' לפני ה' אלקיכם אף אחר הקלות כו'. אך הסתר אסתיר הפי' שגם זה נסתר שלא יוכל האדם להבין שהוא רק בדרך הסתרה כנ"ל.

הסתר אסתיר. כשאדם יודע באמת שהכל רק מהשם יתברך, ורק שנסתר ממנו יוכל להתחזק בהשי"ת. וזהו שכתוב אתם נצבים לזרז אותם להתחזק בחיות השם יתברך אף שנסתר. כי כל הקלות רק הסתר כמו שאמר אא"ז ז"ל בשם הרב מפרשיסחא

ואנכי **הסתר אסתיר** פני (ל"א י"ח). **כשאדם יודע באמת**, בתיבות "יודע באמת", בא רבינו לאפוקי ידיעה כזאת שיודע מפני שהוא יודע שהוא חייב לדעת (ער וייסט וייל ער דארף ויסן), וכאן אין תועלת בידיעה כזאת, רק בידיעה שיודע ומאמין באמת, (והידיעה היא על ידי יגיעה), **שהכל רק מהשם יתברך, ורק שנסתר ממנו יוכל להתחזק בהשם יתברך.** כלומר כשאדם רואה נסיון או קושי בגשמיות וברוחניות, וזה מפריע לו לעבוד את השי"ת, אבל מתחזק בידיעה שגם זה מהשי"ת, שהוא תכלית הטוב, אז הוא יכול להתחזק בהשי"ת וההסתרות אין מרחקות אותו מהשי"ת, כמו שאומר הבעל שם טוב, "כי הנה אויביך ה'" כשאתה יודע שאפילו האויבים שלך דהיינו ההסתרות והקשיים הם שם הוי"ה שהוא מידת הרחמים, אז מאליו וממילא "כי הנה אויביך יאבדו", כי זהו בעצם כל מהות ההסתרה, למצוא את השי"ת גם בתוך ההסתרה⁴. ולפי זה יונעם מאוד דבריו של השפ"א, שכשאדם יודע באמת שהכל רק מהשם יתברך, ורק שנסתר ממנו - יוכל להתחזק בהשם יתברך.

וזהו שכתוב **"אתם נצבים"**, לזרז אותם להתחזק בחיות השם יתברך אף שנסתר, היינו שמכיון שפרשת נצבים היא מיד אחר פרשת כי תבוא ששם כתובה התוכחה, אמר כי כל הקלות רק הסתר, ופנימיותם היא ברכות כידוע, כמו שאמר אא"ז ז"ל בשם הרב מפרשיסחא ז"ל שזה שיאמרו **"על כי אין אלוקי בקרבי"** נחשב לעון, כי צריך האדם להאמין שה' בקרב ישראל אף שנראה נסתר כו', היינו אף שצריך על כל פרט ופרט בתשובה שלימה, מכל מקום צריך לידע שה' יתברך הוא בכל יהודי ויהודי כמו שכתוב "כי אני ה' השוכן אתם בתוך טומאותם".

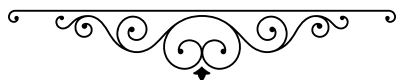
להתחזק בחיות השי"ת שבתוך ההסתרה

וזה **"נצבים כו' לפני ה' אלקיכם"**, הוא כוחכם וחיותכם והוא בתוכם, אף אחר הקלות שבאים על חטאים כידוע. אך **"הסתר אסתיר"**, א"כ מהו ההסתרה? הפירוש שגם זה נסתר שלא יוכל האדם להבין שהוא רק בדרך הסתרה, כמו שאמר הבעל שם טוב שזה הפירוש "הסתר אסתיר", שכשההסתרה עצמה היא מוסתרת, זו היא ההסתרה הכי גדולה, ולכאורה קשה, הא לכאורה אדרבה, אם ההסתרה בהסתר הרי נראה כאילו אינו נסתר

ההסתרה היא מה שאין יודעים שהיא הסתרה

[4] ז"ל פורת יוסף פרשת מקץ, שמעתי ממורי זלה"ה כי בידעת האדם שהשם יתברך מלא כל הארץ כבודו וכל תנועה ומחשבה הכל ממנו יתברך, אז בידיעה זו יתפרדו כלי פועלי און וכו'. א"כ כל המלאכים וכל ההיכלות הכל נברא ונעשה מעצמותו ית', כביכול כהדין קמצא דלבושיה מניה וביה, ובידיעה זאת יתפרדו כל פועלי און שאין שום מחיצה ומסך מבדיל בין האדם ובין ית' בידיעה זאת, (ובזה מיושב מה שיש להבין הא השי"ת ימלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מניה ובמקום שאדם מתפלל שם כבודו ית' מצוי, וא"כ למה לי שיקבל התפלה ע"י המלאכים שילכו מהיכל אל היכל כמובא בזוהר וכו' עיין פנים עיין כתר שם טוב), וז"ש בתיקונים אבל לאלין דתליין מניה וביה ומשכינתיה לא אשתני לעלם, אני ד' לא שניתי וכו'. ובזה יובן קרוב ד' וכו' לכל אשר יקראוהו באמת והיינו למי שיקראוהו באמת דייקא כו'.

ואדרבה טוב הוא, אלא הכוונה בהיפך, כי אם היית יודע שההסתרה היא מהשי"ת ולא היה מכחיש זאת, כי בוודאי יש הסתרה, זה עצמו היה מביא לביטול ההסתרה ממך.

טעם זמני תפילה כדי לקבל את החיות האלוטיות בסדר ובמאור פנים

להם הכח ורשות בפיק ובלבבך לעשותו פירוש לעשותו קרוב. וצריך האדם להכין עצמו מקודם דבר מצוה או תורה ע"י הברכה שמתבונן שהוא ציוי השי"ת ושזיכה אותנו להיות דבקים בו ובתורתו. ועל ידי הרצון יוכל לעורר ולפתוח פתח להתקרב אל המצוה כנ"ל. וזה הברכה שמקודם. ופירוש לא נפלאות היא שלא יעלה על דעת האדם שאי אפשר להשיג כלל בתורת ה'. ולא רחוקה היא שיוכל להשאר אצלו הארת התורה ומצות לעולם. וזה ברכה שלאחר' להיות נשאר אצלו ההארה. וזה בפיק להתעורר ע"י הדיבור שהיא העיקר בעבודת השי"ת להתעורר דברי התורה כמ"ש בני"ח כחן בפיהן. ובלבבך להיות נשמר בלב מה שהבין והשיג כמ"ש השמר כו' פן תשכח כו' אשר ראו עיניך כנ"ל.

במדרש זמני תפלה ע"ש. כי לכל

יש חיות מהשי"ת וגם

אומות העולם בכלל בריאתו ית'.

אך ההפרש שבני ישראל יש להם שפע חיות בסדר מיוחד. וזה שנפרט כל המדרגות זקניכם שוטריתם כו'. וכן התפלה בסדר זמנים. כי בוודאי גם אומות העולם לפעמים מכניעים עצמם להשי"ת, ועי"ז ניתן להם חיות כי הכל לכבודו ברא. אבל הוא בעירוב, וכענין תפלת הערב אין לה קבע, כי גם בתוך החושך יש חיות מוסתר מהשם יתברך. אבל בני ישראל יש להם סדר מיוחד כנ"ל:

ובמדרש כי המצוה הזאת כו' ברכת התורה לפניך ולאחריה. כי

כתיב ונעלמה מעיני כל חי כו'. ורק בני ישראל ניתן

במדרש זמני תפלה עיני שם. ז"ל הלכה אדם מישראל שלא התפלל תפילת שחר או תפילת מוסף או תפילת

המנחה, הרבה פעמים שלא פנה להתפלל או מקוצר שהיה עושה צרכיו (כלומר שלא היה לו זמן) או שהיה מהלך בדרך ושכח להתפלל, (טרדת הדרך הביאתו לידי שכחה) איזהו שעה מותר לו להתפלל ויצא בו ידי חובתו? כך שנו חכמים תפילת השחר עד חצות תפילת המנחה עד הערב, תפילת הערב אין לה קבע, תפילת מוספין כל היום כו'.

כי לכל יש חיות מהשי"ת, וגם אומות העולם בכלל בריאתו יתברך, אך ההפרש שבני ישראל יש להם שפע חיות בסדר מיוחד, וזה שנפרט כל המדרגות "זקניכם שוטריתם" כו'. כלל ישראל מקבל את השפע בדרך של "פנים", כלומר הרבש"ע משפיע את החיות לכלל ישראל מכיון שהוא רוצה לתת להם ברצון מלא כי כלל ישראל בכללותם ראויים לזה, וממילא מקבל כל אחד לפי מה שהוא ראוי שוטריתם זקניכם כו', וכל זה בישראל אבל אומות העולם מה שהקב"ה נותן להם השפע הוא בגלל שצריך שיהיה עולם ושיתנהג בסדר מסויים, ואם לא יקבל הגוי שפע אז לא יהיה בחירה כלל ולפעמים מקבל הגוי שפע יותר גדול, ויובן על פי מה שאמרו צדיקים לבאר את מה שקללו את הנחש "עפר תאכל כל ימי חיך", והלא אדרבה ברכה הוא לו, שמצויים לו מזונותיו בכל מקום בשפע וברוח בלי טרחה, ומבואר בסה"ק שזה גופא הקללה שיהיה לו תמיד כל מיני שפע, וממילא לא יצטרך להתפלל להשי"ת, כי השי"ת אינו חפץ לשמוע תפלתו, ולכן הא גופא מה שבני ישראל לפעמים אינם מקבלים שפע גדול, הרי זה הא גופא בגלל שכן רצה השי"ת שיהיה בדווקא "ברכנו אבינו כולנו כאחד יחד באור פניך", שהשפע ניתן לנו במאור פנים מפני שהשי"ת רוצה בדווקא לראות אותנו ולשמוע תפלתנו, אבל גוים מקבלים בדרך המכונה בספה"ק אחוריים היינו כאדם הנותן לשונאו שפע דרך אחורי כתפיו שאינו רוצה להסתכל בפניו.

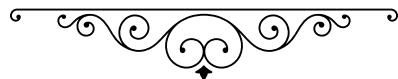
לישראל יש סדר
השפעה מיוחד

וכן התפלה בסדר זמנים. שניתנה להם מצות תפילה בכל מיני הזמנים כדי שיכניסו חיותם לתוך התפילה וידבקו באלוקות, כי בוודאי גם אומות העולם לפעמים מכניעים עצמם להשי"ת ועל ידי זה ניתן להם חיות, כי הכל לכבודו ברא. אלא שהכנעה זו היא הכנעה חיצונית, אבל הוא בעירוב, שגם במעט הטוב שעושים העכו"ם, שמכניעים עצמם, מעורב רע, כמו שאמרו חז"ל הקדושים בזה"ק "כל טיבו דעבדו אומות העולם

ענין התפילה
שהיא בסדר
קבוע בדווקא

לגרמיהו עבדי". אין מציאות שגוי יעשה דבר רק לשם שמים, אלא גם כשיעשה איזה דבר טוב מיד יכניס בו ישות (דער זיך), וכענין "תפילת הערב אין לה קבע", כי גם בתוך החושך יש חיות מוסתר מהשם יתברך, כי אין לה קבע ואין לה ברירות, אבל בני ישראל יש להם סדר מיוחד ומקבלים מהאור פנימי, והאור פנימי הזה שבא מהשי"ת מזכך את מהותם, אבל הגוים מקבלים מאור מקיף, ואין הכוונה שמקבלים מאור גבוה יותר, אלא שהאור מקיף אין יכול ליכנס בתוכם ולהיות אור פנימי כי אין להם כלי לקבל את השפע האלוקי האור פנימי, ולכן אע"פ שהאור מקיף הזה הוא אור גדול אין האור הזה נתעצם ונתאחד עמם.

ובאמת זהו גם הסימן הכי גדול אם רוצה לדעת אם השפע בא מצד הקדושה או חלילה מצד ההפוך, שכשיהודי מקבל את השפע מהשי"ת, גם אם קטן בכמות הוא גדול באיכות מפני שהוא מדבק להשי"ת שהוא כולל הכל, שהוא מודה ומהלל להשי"ת, ויודע שהכל ממנו לבד והוא מנצל את השפע לידבק להשי"ת, וזה הסימן שהשפע הוא מצד הקדושה. אמנם הגוי אע"פ שבאמת מקבל שפע גדול, השפע גורם לו להיפך "וישמן ישורון ויבעט", וגם הטוב שעושה הוא רק לגרמיה, להגדיל את הישות שלו, וזה החשיבות המיוחדת של השפע שהשם יתברך נותן לכלל ישראל שהוא שפע קדוש וטהור. וידוע מצדיקים שבשעה שהשי"ת משפיע לכלל ישראל שפע אפשר לנצל זאת (זיך אריינכאפן), ולקבל גם שפע של יראת שמים, השי"ת יעזור שנזכה באמת לראות איך שכל השפע בא מהשי"ת וממילא נתקרב אליו עי"ז לעבדו בלבב שלם עד שנזכה בקרוב לגאולה בביאת משיח אמן.

הסימן לדעת
מקור השפע אם
הוא בקדושה

הקדים אתם נצבים לפרשת תשובה. שהראה מרע"ה לבני ישראל כח התשובה כי בני ישראל היה אז בעלי תשובה כי במעמד הר סיני היה הרצון להיות בבחינת צדיקים גמורים ושלא יהי' דרך אחר כלל. ואחר החטא שחזרו בתשובה נכנסו בברית ואלה וניתן ב' דרכים ברכה וקללה. ומכל מקום אתם נצבים כו' כולכם לפני ה' שנתקבלו ביתר עוז. ואחז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ומקשין על זה. אבל פירוש דבריהם שוודאי צדיק גמור חביב יותר לפני השי"ת. אבל הם אמרו בענין עמידתן שעמידת צדיק הישר בעולם הזה להיות עושה כל מעשיו בעולם הזה לשם שמים. כי בוודאי יראת ה' אין לו שעור ואם היה האדם תמיד ביראה לפני השי"ת כראוי

לא היה באפשרי לעשות שום דבר מעולם הזה. אבל בריאת האדם היה להיות קבוע יראת ה' בלבו ושיוכל לעשות עניני עולם הזה, ומכל מקום לא יפרוק עול מלכות שמים ויראתו. אבל בעל תשובה צריך להיות תמיד יראת ה' על פניו, ומה שצדיק מתבונן לפרקים צריך להיות עמידת בעל תשובה תמיד כן. והוא בכח השי"ת כמו שכתוב בספר הישר לר"ת כי השי"ת נותן כח לבעל תשובה ואין חידוש שעמידתו יותר גבוה מצדיק כי הוא בכח השם יתברך, כי אין לבעל תשובה מקום מצד עצמו כנ"ל וזהו אתם נצבים כו' והבן. ואפשר זה כוונת המדרש בענין שיתפלל מנחה ואח"כ מוסף. כי מוסף הוא תוספת הארה בשבתות ויו"ט אבל מנחה הוא הסוף שצריך להיות במדרגה מקומית לא בכח רב רק כפי מקום האדם. אבל בעל תשובה מקום מנוחתו היא למעלה מהטבע ונשאר בבחי' מוסף בחילא סגיא והבן:

הקדים אתם נצבים שמשמעות נצבים לשון עמידה בחוזק ובתקיפות **לפרשת תשובה**. שכתוב בהמשך והשבות אל לבבך כו' ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו ככל אשר אנוכי מצוך היום ובניך בכל לבבך ובכל נפשך, וכידוע שזה המקור של מצוות תשובה בתורה"ק. **שהראה מרע"ה לבני ישראל כח התשובה**, אע"פ שהתשובה קדמה לעולם אך כוח התשובה יש לו שייכות מיוחדת למשה כמו שאנו מוצאים במזמור תפילה למשה איש האלקים - (תהילים ז) תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם, **כי בני ישראל היו אז בעלי תשובה כי במעמד הר סיני בשעת מתן תורה היה הרצון של הרבש"ע ושל משה רבינו ע"ה להיות בבחי' צדיקים גמורים ושלא יהיה דרך אחר כלל**. באופן שאין כלל נתינת מקום לחטא כי יש רק דרך אחת ויחידה והיא דרך התורה"ק, ומאמר התורה"ק ושבת עד ה' אלקיך אינו נתינת מקום לחטא ח"ו, אלא רצון התורה שלא יחטא אדם כלל ולא יגיע לעולם למצב של "אשר הדיחך ה' אלקיך שמה" שיהיה זמן שהחלק אלוך ממעל ימצא בגלות. ויש כאן עוד נקודה נוספת שצריך לבארה, כי לשון הכתוב הוא "אשר הדיחך אשר ה' אלקיך", ויש להבין וכי השי"ת הדיח אותנו.

ואיתא בסה"ק נקודה חשובה מאוד, כי אע"פ שכמו שאנו לומדים כאן בספר שפת אמת אסור שיהיה לאדם איזה נתינת מקום לחטא מכיון שיכול לשוב בתשובה, דהיינו שהאדם יחשוב בסתר לבו בשעה שיתגבר עליו יצרו דמכל מקום יש איזה ענין של תשובה, ואע"פ שידוע שהאומר אחטא ואשוב, אין הוא עושה את החטא על מנת לשוב, אלא שמכל מקום בסתר לבו עצם ידיעתו שיש ענין של תשובה גורמת לו שלא יתגבר על יצרו כ"כ -

אמנם מכל מקום עליו לדעת שלאחר שהיהודי חטא ח"ו, וכידוע שענינו של היצר הרע הוא לא החטא לבדו אלא גם ולפעמים בעיקר היא הנפילה והיאוש שבא לאדם לאחר החטא, בבחינת אחר ששמע בת קול שובו בנים שובבים חוץ מאחר, שאמר הואיל ונאבדתי מזה העולם אלך ואהנה מתאוות עולם הזה, שכמובן זה נגד רצון השם יתברך, וזה הכוונה תמיד כאשר היצר הרע בא להחטיא את האדם, צריך לדעת שאע"פ שדברנו צריכים לברוח מחטא כמו שבורחים מאש, מכל מקום אחר שחטא והולך לחזור בתשובה, צריך לדעת כי אחרי שישוב בתשובה יתהפך הכל לטובה וגם אודות החטא עצמו יתברר למפרע שנורא עלילות חשבה לטובה.

ולזאת אומרת לנו התורה "והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה" שהאדם כבר חטא ונתלכלך בחטא, על זה אומרת לנו התורה "והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה", שבמצב כזה יש לדעת כי למפרע יתברר כי ה' אלקיך הוא אשר הדיחך שמה, וזה על ידי ההנהגה שהאדם ישוב בתשובה "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו", וכמו שיתבאר לעיל הענין של במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד.

אחר התשובה
מתקן החטא
לגמרי ממש

ואחר החטא שחזרו בתשובה נכנסו בברית ואלה, וניתן ב' דרכים ברכה וקללה. ומכל מקום אתם נצבים כו' כולכם לפני ה' שנתקבלו ביתר עוז. נצבים הוא לשון עמידה בחוזק, שלאחר שאדם שב בתשובה עליו לדעת שנתגלה בנפשו כח שהוא למעלה מכוחות הנפש הגלויים ולמעלה מכח הזמן שבו פגם, וכח זה [כח היחידה] מטהר את האדם להיות כבריאה חדשה.

קושיא איך
אפשר שבעל
תשובה יהיה
חשוב מצדיק
גמור

ואחז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד. ומקשין על זה. איך יתכן שהצדיק שתמיד היה מושרש בקדושה יהיה פחות חשוב מהבעל תשובה שהיה עושה בתחילה נגד רצון השם יתברך, ואע"פ שהשם יתברך הוא רחום וחנון ומקבלו מעתה והלאה, אבל מכל מקום כיון שחטא עד עכשיו איך אפשר לדמותו לצדיק גמור, ועוד לומר שהוא גדול יותר ואין צדיקים גמורים יכולים לעמוד במחיצתו, ואע"פ שהזוה"ק כותב שמעלתו של הבעל תשובה הוא שנמשך אחר הרבש"ע "בחילא יתיר", כלומר בכוח מיוחד שבמצב רגיל לא היה נגלה אלא היה מוסתר ונעלם בכוחות הנפש, ורק התשובה היא אשר גילתה כח נסתר ונעלם זה, וכמו שאנו מוצאים בגשמיות שכאשר אדם נמצא במקום סכנה מתגלים בקרבו כוחות חדשים ומיוחדים שבמצב רגיל לא היה אפשר לדעת כלל שיש לו כוחות אלו, אמנם מכל מקום קשה איך אפשר לדמות הבעל תשובה לצדיק שמעולם לא נפל וכוחות הנפש שלו היו מושרשים תמיד בצד הקדושה?

הצדיק גמור יכול
לעבוד השי"ת
גם בעיני עוה"ז

אבל פי' דבריהם שוודאי צדיק גמור חביב יותר לפני השי"ת. שאמנם מצד החביבות לפני השם יתברך יש לו חביבות מיוחדת מפני שתמיד היה דבוק אליו תמיד וכמים הפנים אל הפנים כמו שהוא תמיד חביב ואוהב את הרבש"ע וודאי שהוא אוהב וחביב יותר, **אבל הם אמרו בענין עמידתו, שעמידת צדיק הישר מלשון הפסוק והאלקים עשה את האדם ישר, והצדיק עומד תמיד בישרות זו בעוה"ז להיות עושה כל מעשיו בעוה"ז לשם שמים.** כי הצדיק לאחר שיצא מכל כוחות עוה"ז ולאחר שיצא מחלק ה"רצוא" שעליו אומר הבעש"ט והחיות רצוא ושוב שהנפש צריכה להתלהט לאלקיה ברצוא גדול וכלות הנפש, מכל מקום אחר כך צריך להיות "שוב", לחזור לזה העולם ולעבוד אותו ית"ש בעולם הזה, ולא כדב ואביהוא שלא היה להם חלק בבנין העולם לשם שמים אלא יצאה נפש בכלות הנפש לבוראם וזה היה חטאם בדקות מן הדקות עד אין קץ.

כי בוודאי יראת ה' אין לו שעור, היא יראת ה' בגין דאיהו רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין, ויראת ה' הזאת הולכת מדרגה לדרגה, עד שראו אצל צדיקים שהיו בדרגה שלא יכלו לנוע מפחד ה' וכמו שמספרים על הבעש"ט הק' שבערב שבת אחר חצות רעד מפחד מגודל קדושת שבת המתקרבת עד שאיבריו דא לדא נקשן, וכן אומרים על הרבי ר' בונם שאמר פעם אחת בליל שבועות כי אפשר לומר תורה, מכיון שמחר הולכים לקבל את התורה, והרי דרך ארץ קדמה לתורה, וא"כ מה הכנה נעשה לתורה? להכין עצמנו באימה וביראה ברתת ובזיע, וכן אומרים על הרבה צדיקים, כהרה"ק מרוז'ין שנפל עליו פחד באמצע התפילה עד שלא היה יכול לדפדף את הדף הבא בסידור.

ואם הי' האדם תמיד ביראה לפני השי"ת כראוי לא הי' באפשרי לעשות שום דבר מעוה"ז. כי היראה ענינה ביטול גמור להשי"ת, וכשיש לאדם את ה"שוית" ה' לנגדי תמיד" כמו שאומר הרמב"ם במורה נבוכים ומובא ברמ"א סעיף א' בשו"ע שאין ישיבת המלך בישיבתו בהיתו כעמדו לפני מלך גדול כו' וא"כ אם היה האדם תמיד ביראה זו לא היה באפשרי לעשות שום דבר, אבל בריאת האדם היה להיות קבוע יראת ה' בלבד, ושיכול לעשות עניני עולם הזה, ומכל מקום לא יפרוק עול מלכות שמים ויראתו. שזה יכול לעשות רק צדיק גמור כי גם בהיותו בזה העולם לא עשה מעולם עבירה, וממילא גם בהיותו בזה העולם היה לו יראה תמידית, ועל ידי היראה הזאת יכול הוא להשפיל את עצמו שגם בעסקו בעניני עוה"ז יכול להשאר ביראת שמים, ושיהיה מ"מ בדרגה שלא תפריע לו יראה זו להיות להיות בעוה"ז ולתקנו לפי רצון השי"ת, כל צדיק לפי דרכו, כמו חנוך שהיה תופר מנעלים ועל כל תפירה ותפירה אמר לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה וכן הרבה תנאים ואמוראים שעסקו במלאכה.

רצון השי"ת היה שיהיה קבוע יראת ה' עם עוסקו בעניני עוה"ז

אבל בעל תשובה צריך להיות תמיד יראת ה' על פניו, הוא צריך להזהר יותר לעלות יותר ויותר ביראת ה', כי לולי כן יש חשש גדול יפול, וזה הענין של התגברות הבעל תשובה "בחילא יתיר", שאין זה סתם עליה מדרגה לדרגה, אלא כמו שאומר הבעל התניא שכאשר חבל שניתק משרשו וצריך לקשרו צריך לכפלו ולקשרו וזה אופן הקשר, כך הבעל תשובה שניתק מהשם יתברך צריך להתגבר דוקא בכוח מיוחד תמיד כדי שלא יפול, ומה שצדיק מתבונן לפרקים צריך להיות עמידת בעל תשובה תמיד כן. שאין הכוונה שהבעל תשובה לא יכולה להיות לו שייכות לעניני עולם הזה, אלא הכוונה היא שה"רצוא" של הצדיק הוא ה"שוב" של הבעל תשובה, העמידה של הבעל תשובה צריכה להיות באופן ההליכה של הצדיק, כי הוא צריך להיות תמיד בהתגברות מיוחדת כדי שלא ליפול.

הבעל תשובה צריך להזהר ביותר שלא ליפול בעוה"ז

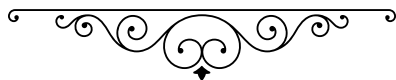
והוא בכח השי"ת כמו שכתב בספר הישר לר"ת (שער העשירי) כי השי"ת נותן כח לבעל תשובה ואין חידוש שעמידתו יותר גבוה מצדיק כי הוא בכח השי"ת כי אין לבעל תשובה מקום מצד עצמו כנ"ל, שהרי אם יעמוד על אותו מקום - יפול, כי אין לו את כוח העמידה על מקום אחד, ומכיון שהיה בעבר במצב של "השקר אין לו רגלים" צריך עכשיו לעמוד בעמידה חזקה ומיוחדת כדי שלא יפול, וזה הכוונה "במקום שבעלי תשובה גמורים עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד", דהיינו שאין הם יכולים להיות באופן זה של עמידה חזקה שהיא הליכה, וזה מפני שהם צריכים לירד לפעמים גם לעולם הזה, משא"כ הבעל תשובה שאסור לו לעשות כן לירד לעוה"ז פן יפול הנופל ממנו, רק כשמוכרח לעשות צרכי עוה"ז לצורך חיותו, וזהו אתם נצבים כו' והבן. שמטעם זה כאן הביא את הענין של תשובה, לומר לך שכן דרכה של תשובה שאחר התשובה יהיה ניצב בעמידה חזקה ותמידית לפני ה' אלקיכם ולא להיות לו שום ירידה, והכל כמובן בכח השם יתברך.

לבעל תשובה עמידה בכח מיוחד בסיעתא דשמיא

ואפשר זה כוונת המדרש בענין שיתפלל מנחה ואח"כ מוסף. (נצבים פרשה ח) אר"א שכח ולא התפלל תפלת המוסף ובא להתפלל תפלת המנחה מתפלל תפלת המנחה ואח"כ תפלת המוסף, למה הכל בעתה (מתבראת), ותפלת הערב אין לה קבע עד שיעלה עמוד השחר, למה שכן כתיב (משלי ח) אני אוהבי אהב ומשחרי ימצאנני עכ"ל, כי מוסף הוא תוספת הארה בשבתות ויו"ט, אבל מנחה הוא הסוף שצריך להיות במדרגה מקומית, לא בכח רב רק כפי מקום האדם. מנחה היא סיום היום, וענינה עבודת הצדיק לעמוד במקום אחד ושל לא יהיה מהלך תמיד כי אז לא יוכל לעבוד את השם יתברך באופן של "בכל דרכיך דעהו" שהיא פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה, אבל בעל תשובה מקום מנוחתו גם במצב של עמידה ומנוחה צריך להיות באופן שהיא

החילוק בין מנחה שהוא בחינת מנוחה ועבודה רגילה למוסף שהיא עבודה בכח מרובה

למעלה מהטבע ונשאר בבחי' מוסף בחילא סגיא והבן, יעזור השי"ת שנזכה לשוב לפניו בתשובה שלימה, ויתקיים במהרה הפסוק אם יהיה נדחך בקצה השמים כו' משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך בב"א.

יסוד החסידות